

Witold Chmielarz

"Informatyka ekonomiczna. Cz. 2,
Informatyzacja obiektu
gospodarczego", pod red. J.Korczak,
M.Dyczkowskiego,
B.Łukasik-Makowskiej, Wrocław
2013 : [recenzja]

Problemy Zarządzania 11/1 (1), 171-179

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Recenzja książki *Informatyka ekonomiczna. Część II. Informatyzacja obiektu gospodarczego*

Witold Chmielarz

Na książkę *Informatyka ekonomiczna. Część II. Informatyzacja obiektu gospodarczego*, czekałem długo. Tak naprawdę to już od 2008 r., kiedy to ukazała się jej pierwsza część pt. *Informatyka ekonomiczna. Część I. Propedeutyka informatyki. Technologie informacyjne*. Wydawało mi się bowiem naturalne, że po tak udanym i – moim zdaniem – wciąż najlepszym podręczniku o podstawach informatyki, jego część następną co najmniej dorówna pierwszej. Lata mijały, a moje oczekiwanie stawało się coraz niecierpliwsze. Bowiem świat nie stoi w miejscu, konkurencja nie śpi, a moje marzenie pozostawało nadal niezaspokojone.

W międzyczasie bowiem na temat systemów informatycznych, ich charakterystyki, ścieżek rozwoju itp. powstało szereg mniej lub bardziej ciekawych pozycji – zarówno o charakterze podręcznikowym, jak i wykraczających poza te, w jakimś sensie narzucane badaczom ograniczenia. Wspomnieć tu przede wszystkim należy o konkurencyjnej pracy zbiorowej pod redakcją A. Nowickiego i T. Turka pt. *Technologie informacyjne dla ekonomistów. Narzędzia. Zastosowania* (Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z 2010 r.), pozycji będącej rozszerzeniem i częściowym powtórzeniem wcześniejszej książki pt. *Komputerowe wspomaganie biznesu* pod red. A. Nowickiego (wydanej przez Placet w 2006 r.). Ponad 150 stron tej książki (III część) jest poświęconych informatyzacji obiektu gospodarczego. Książkę – podręcznik *Informatyka ekonomiczna. Podręcznik akademicki* (wydaną przez PWE w 2010 r.) – wydał też pod swoją redakcją S. Wrycza. Przynajmniej połowa tej książki traktowała o tematyce podobnej do poruszanej w recenzowanym podręczniku. Ponadto może warto zauważyć wcześniejszą od dwu poprzednich książkę J. Kisielnickiego pt. *Systemy informatyczne zarządzania* (wydana przez Placet w 2008 r.), kontynuację wcześniejszych podręczników tegoż autora napisanych wraz z H. Sroką (*Systemy informacyjne biznesu*, Placet, ostatnie wydanie z 2005 r.) – bardzo prostych w formie i treści oraz przystępnych w percepcji, gdzie ponad 70% tekstu też jest poświęcone tej tematyce. Są też dwie książki wydane niemal równoległe do poprzedniej części *Informatyki ekonomicznej*, czyli: *Strategie i modele gospodarki elektronicznej* pod red. C. Olszak i E. Ziemyby (Wyd. Naukowe PWN z 2007 r.) oraz dwutomowa, niezwykła książka A. Januszewskiego pt. *Funkcjonalność Informatycznych Systemów Zarządzania* (Wyd. Naukowe PWN z 2008 r.) –

bodajże najlepsze pozycje o systemach informatycznych wydane w ostatnich latach (na którą to autorzy omawianej książki najczęściej się powołują). No i oczywiście ukazała się swoista biblia tej dziedziny, czterotomowa *Informatyka gospodarcza* pod red. J. Zawiła-Niedźwieckiego, K. Rostek i A. Gąsior-kiewicza (wydana nakładem Ch. Beck w 2010 r.), gdzie zastosowaniom informatyzacji obiektu gospodarczego poświęcono już nie dziesiątki, ale setki stron. Gdyby nie fakt, że trzy ostatnie książki miały większe ambicje niż bycie podręcznikiem – dwie pierwsze były monografiami, trzecia wydawnictwem prawie encyklopedycznym – stawiałbym na nie właśnie w rankingu najlepszych książek mogących wspomagać również wykłady z tego zakresu.

Wobec tak świetnej konkurencji, tym trudniejsze było zadanie autorów omawianej książki – stworzenie nowoczesnego podręcznika do nauki zastosowań systemów informatycznych. Tym bardziej, że zgranie pracy dwunastu autorów (Macieja Bacy, Joanny Bryndzy, Pawła Chrobaka, Heleny Dudyc, Mirosława Dyczkowskiego, Aleksandra Fafuły, Jerzego Korczaka, Barbary Łukasik-Makowskiej, Krzysztofa Michalaka, Marka Skwarnika, Zbigniewa Teleca i Radosława Wójtowicza), o niekiedy różnych poglądach wymagało nie tylko umiejętności redakcyjnych, ale zapewne również umiejętności politycznych w zapewnieniu spójności i ciągłości tej publikacji. Zaś różnorodność wzorców prezentacyjnych przyjętych we wcześniej wydanych publikacjach skłaniała albo do zapożyczenia jednego z nich, albo do wypracowania koncepcji własnej. A historycznie przyjęte w rozwoju systemów informatycznych typologie, klasyfikacje i ścieżki rozwoju nie pozostawiały tu chwilami możliwości na zbyt swobodne interpretacje własne.

Recenzowana praca, jak na podręcznik, ma imponującą, liczącą w oryginale 402 strony objętość. Podręcznik został podzielony na trzy części będące emanacją treści określonych pod tytułami: *Podstawy informatyzacji obiektów gospodarczych* (104 strony); *Systemy informatyczne obiektów gospodarczych* (201 stron) oraz *Wybrane problemy informatyzacji* (81 stron). Każda z części jest podzielona na rozdziały, po średnio 23 strony. Nie dziwi niesymetryczność publikacji, bowiem jej główne treści zawiera właśnie część druga.

Do licznych walorów recenzowanej pracy, szczególnie godnych podkreślenia zaliczyłbym:

- konstrukcję całości pracy, dostosowaną zarówno do celów badawczych, jak i dydaktycznych,
- wielość materiału graficznego, szczególnie istotną przy tej tematyce,
- opracowanie na wysokim, profesjonalnym poziomie, jednocześnie napisane przystępnie dla osób o małym doświadczeniu praktycznym w tej dziedzinie,
- uzupełnienie wiedzy teoretycznej licznymi przykładami praktycznymi z różnych dziedzin gospodarki.

Zasadniczym celem opiniowanej pracy była niewątpliwie analiza możliwości zastosowania systemów informatycznych w obiektach gospodarczych. Niemniej jednak trzeba zaznaczyć, że recenzowana praca oprócz celu poznaw-

czego realizuje przede wszystkim cele dydaktyczne – służy wprowadzeniu czytelnika w zawiły świat pojęć i zasad rządzących tą sferą wiedzy i pokazuje ich weryfikację na przykładach wziętych z praktyki gospodarczej.

Zasadnicza część książki jest poprzedzona krótką, dwustronicową przedmową. Zawiera ona uzasadnienie podjęcia prac, bardzo pragmatyczne sformułowanie celu: „...zamiar przygotowania podręcznika zawierającego kompendium wiedzy informatyki ekonomicznej i jej zastosowań w obiektach gospodarczych wraz pokazaniem przykładów systemów informatycznych” (s. 5) oraz zakres przeprowadzonych prac.

Podręcznik został podzielony na sekwencyjne trzy części składowe, opisujące najpierw zasady informatyzacji obiektów gospodarczych, następnie charakteryzujące poszczególne rodzaje systemów, po to by w części ostatniej przejść do głównych problemów związanych z ich implementacją. Najwięcej uwagi skupiono na prezentacji własności wyszczególnionych rodzajów systemów oraz przykładów ich zastosowań.

Część pierwsza książki pt. *Podstawy informatyzacji obiektów gospodarczych* składa się z czterech rozdziałów, każdy pisany przez innego autora lub zespół autorski.

Rozdział pierwszy książki pt. *Proces informatyzacji* składa się z trzech podrozdziałów, wychodzących od podstawowego, uogólnionego ujęcia procesu informatyzacji poprzez założenia formułowania strategii informatyzacji organizacji do określenia potrzeb w zakresie systemów informatycznych. Na początku rozdziału wyjaśniono pojęcie obiektu gospodarczego, jego zasobów i relacji pomiędzy nimi. Szczególną wagę przywiązano do funkcjonujących w ramach zdefiniowanego systemu informacyjnego, wewnętrznych zasobów informacyjnych powiązanych ze środowiskiem ekonomicznym (bliższym i dalszym). Na tej podstawie budowany jest opisowy, przybliżony model produkcyjnego obiektu gospodarczego, rozszerzony jedynie pobieżnym komentarzem na pozostałe sektory gospodarki. Rozważania teoretyczne na powyższe tematy ilustrowane są odwzorowaniem poszczególnych kategorii na przykładzie działania piekarni – obiektu produkcyjnego z branży spożywczej. Następnie powrócono do definicji wybranych kategorii związanych z systemami informatycznymi: informacji i ich typologii, informatyków i miejsca działu informatyki w firmie. Na podstawie określenia pojęć podstawowych zaczęto następnie formułować strategię informatyzacji organizacji. Autor rozpoczyna od sygnalnego określenia cyklu życia systemu informatycznego, przechodząc następnie do komentowania wad i zalet informatyzacji drogą implementacji systemów powielarnych, jak i systemów dedykowanych. Kolejnym krokiem jest charakterystyka wybranych strategii informatyzacji (wybranych według nieokreślonego kryterium, w nawiązaniu do przykładu z piekarnią). Po dywagacjach związanych z problemami strategii informatyzacji ostatnią z części pierwszego rozdziału poświęcono definiowaniu potrzeb systemów i technologii informacyjnych. Należy to prawdopodobnie traktować jako dalekie wprowadzenie do jednego z następnych rozdziałów. Rozpoczyna

się od określenia analizy problemu, począwszy od definicji problemu po ograniczenia rozwiązania. Po tej definicji omówione są wybrane problemy, nawiązujące do przykładu piekarni. W sumie ten bardzo trudny, bo wprowadzający rozdział nie został napisany ani jasno, ani klarownie, ani według określonej od początku logicznej koncepcji.

W rozdziale drugim zatytułowanym *Przedsięwzięcia informatyczne* zajęto się ideą i sednem pojęcia przedsięwzięcia informatycznego, jego atrybutów i aspektów związanych z zarządzaniem projektami informatycznymi, z najważniejszymi podejściami metodycznymi – w tym dotyczącymi rynków elektronicznych włącznie. Pierwszy podrozdział skupiony jest na definiowaniu przedsięwzięcia informatycznego w kategoriach projektu i zarządzania przedsięwzięciem informatycznym jako zarządzania projektem. Przyjmuje więc logiczną postać rozpoczynającą się od zdefiniowania pojęcia, z punktu widzenia jego cech charakterystycznych, narzucenia mu drogi rozwojowej w postaci cyklu życia, zdefiniowania środowiska realizacyjnego i uczestników przedsięwzięcia oraz warstw realizacyjnych, aż do uwag na temat problemów faz realizacyjnych przedsięwzięcia informacyjnego. W drugim podrozdziale najistotniejsza jest autorska, przygotowana na podstawie wcześniejszych publikacji, typologia przedsięwzięć informatycznych wraz z komentarzami dotyczącymi ograniczeń jej stosowania. Od typologii autor przechodzi do odzwierciedlenia wyróżnionych w klasyfikacjach cech szczegółowych w wyróżnionych metodykach zarządzania projektami, szczegółowo ukazując je na przykładzie PMI. Cenne jest tu ukazanie relacji w postaci mapy zarządzania przedsięwzięciami (obszary wiedzy – kategorie procesów zarządzania). Końcówka rozdziału poświęcona jest przedsięwzięciu informatycznemu w specyficznym środowisku rynków elektronicznych. Szczególnie istotna jest tu identyfikacja wpływających na ostateczny produkt atrybutów przedsięwzięć informatycznych, co rzutuje na podejścia do rozwoju systemów gospodarki elektronicznej.

Konsekwencją przyjętej logiki rozwoju książki jest rozdział trzeci pt. *Pozyskanie systemu informatycznego*, w którym znajduje się charakterystyka sposobów wprowadzenia systemów informatycznych do organizacji. Na początku rozdziału autor wprowadza rozróżnienie najczęściej używanych metod pozyskania: zakup systemu powielarnego, budowa systemu indywidualnego i montowanie rozwiązań indywidualnych. Następnie charakteryzuje kolejno etapy procedury pozyskiwania rozwiązań informatycznych w poszczególnych przypadkach, wraz z sugestiami kryteriów wyboru oprogramowania poszczególnych kategorii. Niejako przy okazji opisu pozyskania systemu informatycznego drogą budowy indywidualnej w pełnym cyklu życia poruszone są aspekty najważniejszych grup metodologii tworzenia systemu informatycznego: strukturalnej, obiektowej i adaptacyjnej. Szkoda tylko, że autor traktuje ten sposób pozyskania systemu informatycznego tylko z tej optyki – zabrakło mi tu komentarzy odautorskich, chociażby dotyczących wymienionych metod. Ostatni podrozdział oparty jest na przeprowadzonych

badaniach na temat technologii realizacji portali intranetowych – podstawowej metodyki pozyskania systemu informatycznego dla organizacji trzecią z wymienionych dróg – montowania rozwiązań indywidualnych.

Ostatni rozdział części pierwszej pt. *Implementacja systemu informatycznego* przedstawia procedury wdrażania i eksploatacji systemu informatycznego do organizacji. Sądziłem, że autor pójdzie tropem struktury rozdziału poprzedniego i rozbije ten rozdział na analizę trzech wymienionych uprzednio przypadków, ale poszedł on inną drogą. Na początku została ukazana procedura wdrożenia, wraz z jej uwarunkowaniami i szczegółową charakterystyką jego poszczególnych etapów. Następnie scharakteryzowano próbną eksploatację systemu informatycznego – począwszy od prac przygotowawczych poprzez charakterystyki metod (równoległa, pilotowa, próbna) oraz porównanie ich cech podstawowych. W końcowej części rozdziału zajęto się etapem eksploatacji systemu informatycznego, podzielonym tu na fazy: użytkowania, obsługi i doskonalenia. Każda z faz jest oddzielnie charakteryzowana, dodatkowo autor załącza uwagi na temat potrzeby ochrony dostępu do systemu.

Część druga książki pt. *Systemy informatyczne obiektów gospodarczych* jest jej najobszerniejszym fragmentem. Spowodowane jest to faktem, że znajduje się w niej charakterystyka poszczególnych typów systemów informatycznych, których zastosowanie jest weryfikowane przykładami. Dokonano ciekawego zabiegu redakcyjnego – niemal wszystkie (poza pierwszym i ostatnim) rozdziały tej części mają identyczną strukturę. Składają się z dwóch podrzdziałów obejmujących charakterystykę ogólną danego rodzaju systemu oraz przykłady zastosowań. Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający i łączący z częścią poprzednią. Ostatni dotyczy najbardziej złożonej klasy systemów, nie stanowi natomiast podsumowania tej części. Nie jest dla mnie jasne kryterium, według którego zdecydowano się na kolejność prezentacji poszczególnych rodzajów systemów, wygląda ona na całkowicie dowolną.

Piąty rozdział (a pierwszy części drugiej) zatytułowany *Istota systemów informatycznych obiektów gospodarczych* dotyczy w całości charakterystyki, typologii i rozwoju systemów informatycznych organizacji. Rozdział rozpoczyna się od identyfikacji pojęcia informatycznych systemów obiektów gospodarczych, modelu obiektu gospodarczego, systemu informacyjnego i jego obszarów zastosowań w zależności od różnych charakterystyk obiektu (wielkości, branży itp.). Obszary zastosowań dla średnich i dużych organizacji są ilustrowane przykładem z systemu Unit4 Teta. Rozwój systemów informatycznych obiektu gospodarczego przedstawiono z punktu widzenia autorskiej koncepcji generacji rozwojowych. Jest to niewątpliwie koncepcja ciekawa, świeża, jednakowoż może być nie do końca jasna dla studentów. Druga część rozdziału piątego koncentruje się na typologii i charakterystyce ogólnej poszczególnych rodzajów systemów według kryteriów stosowanych w uprzednio wydanym podręczniku. Jako pierwsza występuje klasyfikacja według obszarów zastosowań, dominująca w konstrukcji następných rozdzia-

łów części drugiej. Końcowa część rozdziału odnosi się do umiejscowienia poszczególnych rodzajów systemów na „mapie” części drugiej, do której stanowi swoiste wprowadzenie. Niewątpliwie jest to rozdział i dobrze, i interesująco napisany. Brakuje mu jednak przemyślanej koncepcji „sprzedania” zawartych w nim treści docelowemu odbiorcy. Jest on zbyt intelektualny i złożony jak na przeciętnego studenta kierunków ekonomicznych i zarządzania.

W rozdziale szóstym pt. *Systemy biurowe* skoncentrowano się, zgodnie z tytułem, na opisie dziedziny działania, funkcjonowaniu i przykładach działania tego typu systemów. Rozdział rozpoczyna się od charakterystyki zakresu czynności biurowych, organizacji biura oraz specyfiki jego działalności, wraz z wykorzystaniem urządzeń uzupełniających funkcje systemów komputerowych. Następnie dokonywana jest klasyfikacja systemów biurowych i prezentacja cech charakterystycznych ich podstawowych rodzajów. Rozdział ten sprawia wrażenie niekompletnego. Nie ma w nim typowych, charakterystycznych funkcjonalności systemów biurowych. Brak jest zaznaczonej odrębności tych systemów od innych rodzajów systemów informatycznych. Kolejny raz okazuje się, że to co jest najprostsze, jest szalenie trudne do opisu.

Rozdział siódmy nosi tytuł *Systemy informatyczne logistyki*. Podobnie jak w rozdziale poprzedzającym początkowo opisane są podstawowe procesy logistyczne zachodzące w przedsiębiorstwie, a następnie systemy je obsługujące. Odnoszę natomiast wrażenie, że pojęcie logistyki jest tu odniesione głównie do obiektów gospodarczych działających w sferze produkcyjnej.

W rozdziale ósmym zatytułowanym *Systemy marketingu i sprzedaży* autor charakteryzuje systemy dotyczące działalności, generalnie rzecz biorąc, handlowej. Autor wychodzi od definiowania podstawowych kategorii z tego zakresu: marketingu, sprzedaży i serwisu, następnie zgodnie z tym podziałem opisuje system informatyczny obsługi klienta i jego funkcjonalności w trzech analizowanych przypadkach. Końcówka pierwszego podrozdziału zawiera wskazanie kierunków rozwoju systemów obsługi klienta. Przykłady zastosowań ograniczono do trzech przypadków: obsługi marketingu (w systemie CRM), tradycyjnego systemu sprzedażowego oraz sprzedaży za pośrednictwem sklepu internetowego (zastosowania dobrano z branży piekarskiej).

W dziewiątym rozdziale – *Systemy sfery wytwarzania* – autor zmierzył się z ambitnym tematem dotyczącym najdłużej istniejących przemysłowych systemów zintegrowanych. Wydaje się, że autor wyszedł jednak z tego obronną ręką. Rozdział zaczyna się od specyfikacji wpływu TI na sektor wytwórczy, definicji systemu sfery wytwórczej i specyfikacji ich zadań. Następnie autor podaje genealogię i – w syntetyczny sposób – kierunki rozwoju systemów sfery wytwórczej wraz z charakterystyką wybranych rodzajów systemów oraz listą grup funkcjonalności, które powinny te systemy zapewnić. W części dotyczącej przykładów zastosowań ukazano je w określonej uprzednio sekwencji wyróżnionych operacji procesu produkcyjnego (od planowania procesu produkcji po rozliczanie produkcji i zbytu).

Kolejny z rozdziałów, *Systemy informatyczne rachunkowości*, jest prezentacją grupy najdłuższej istniejących, najbardziej na ogół deterministycznych systemów informatycznych. Na początku rozdziału ukazano ogólne zasady rachunkowości i w odniesieniu do nich typologię systemów informatycznych rachunkowości oraz strukturę i przepływy informacji, a także podstawowe funkcjonalności w ramach podsystemów i modułów występujących w tym typie systemów. W podrozdziale praktycznym przedstawiono system rachunkowości dla małych oraz średnich i dużych firm. W pierwszym przypadku pokazano działanie modułu finansowo-księgowego. W drugim – relacje pomiędzy modułami (czy podsystemami) ewidencji materiałowej, modułem finansowo-księgowym oraz analiz finansowych.

Rozdział jedenasty pt. *Systemy zarządzania zasobami ludzkimi* dotyczy procesów zarządzania kadrami. Rozpoczyna się od specyfikacji głównych funkcji zarządzania zasobami ludzkimi: rekrutacji, ewidencji, podziały kompetencyjne, szkolenia itp. Następnie przedstawiono możliwość realizacji tych funkcji przez systemy informatyczne. W części praktycznej ukazano przykłady zastosowań systemów informatycznych w zakresie ewidencji i wynagradzania pracowników. Wydaje mi się jednak, że zbyt mało znajduje się w niej odniesień do gospodarki elektronicznej.

Rozdział dwunasty nosi tytuł *Systemy zarządzania majątkiem trwałym*. W części teoretycznej przedstawiono założenia funkcjonalności zarządzania majątkiem trwałym w sferze wytwórczej i ich relacje z systemem finansowo-księgowym. Następnie prezentowane są kryteria podziału i rodzaje poszczególnych systemów zarządzania majątkiem trwałym. Następnie charakteryzowane są funkcjonalności poszczególnych modułów wchodzących w skład systemu zarządzania majątkiem trwałym, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonalności systemów utrzymania ruchu. W drugiej części rozdziału znajdują się wybrane przykłady zastosowań: dla systemów jednomodułowych dla MŚP oraz dla dużych firm. Dodatkowo w końcowej części rozdziału określono funkcjonalności systemu zarządzania infrastrukturą IT. Sposób prezentacji i opisy merytoryczne nie budzą większych zastrzeżeń.

W rozdziale trzynastym o tytule *Systemy informacyjne kierownictwa* rozpatrzono nieco inny proceduralnie i koncepcyjnie rodzaj systemów – systemy wspomaganie decyzji podejmowanych na szczeblu kierowniczym. Początkowe części rozdziału są poświęcone analizie procesów decyzyjnych w organizacji oraz, sygnalnie, systemów ich obsługujących. Następnie wyspecyfikowano klasy systemów i ich charakterystyki oraz podejścia do problemu wspomaganie kadry kierowniczej. Prezentowane w drugim podrozdziale przykłady dotyczą głównie wykorzystania raportów standardowych i otrzymywanych ad hoc, generowaniu prostych reguł decyzyjnych w zakresie wniosków kredytowych oraz aplikacji map pojęć w zakresie analizy wskaźników ekonomicznych. Zabrakło mi analizy systemów eksperckich oraz szczegółowej analizy systemów BI.

Część trzecia książki zatytułowana *Wybrane problemy informatyzacji* składa się z czterech rozdziałów. Jej charakter jest najbardziej luźny spo-

śród wszystkich części pracy. Ogranicza się do prezentacji czterech dość dowolnie wybranych problemów z zakresu implementacji systemów: ekonomiki i bezpieczeństwa oraz zarządzania wspomaganiami przedsięwzięć informatycznych i zarządzania przedsięwzięciami IT.

Rozdział czternasty pt. *Komputerowe wspomaganie realizacji przedsięwzięć informatycznych* dotyczy systemów pozostających jakby z boku głównych ścieżek rozwojowych systemów informatycznych wspomagających zarządzanie. Część teoretyczna tego rozdziału rozpoczyna się od prezentacji wyjątkowej złożoności informatycznych przedsięwzięć rozwojowych i wynikającej stąd konieczności ich komputerowego wspomagania. Szczególną uwagę zwrócono na kwestie komunikacji z użytkownikami końcowymi projektowanych systemów. Część druga tego rozdziału ukazuje zaś bardziej metodyki niż narzędzia służące wspomaganie etapów cyklu życia systemów informatycznych.

W kolejnym rozdziale, zatytułowanym *Komputerowe wspomaganie zarządzania przedsięwzięciami i zasobami IT*, zajęto się systemami i nawet technikami zawartymi w systemach informatycznych wspomagających zarządzanie projektem. Niekoniecznie informatycznym. Nie jestem pewien, czy opisywanie w tym momencie znanych i uznanych technik CPM, PERT, wykresów Gantta, CPM itd. jest najlepszym pomysłem. Niewątpliwie wspomaganie realizacji systemu informatycznego (analiza i projektowanie systemu informatycznego, zarządzanie projektem informatycznym, inżynieria oprogramowania itp.) jest szalenie istotną dziedziną działania w zakresie informatyzacji obiektu informatycznego. Tyle tylko, że w podręczniku na ten temat wymaga to zdefiniowania, rozróżnienia, uporządkowania przynajmniej tych pojęć i systemów z nimi związanych. Po to żeby kwestie związane z tym zagadnieniem nie pojawiały się np. w trzech rozdziałach, z czego jeden z nich – właśnie ten – wydaje się wyrwany z kontekstu.

W rozdziale *Ekonomika przedsięwzięć informatycznych* zajęto się efektywnością wykorzystania systemów informatycznych. Na początku zostały przedstawione cel i procedura oceny efektywności przedsięwzięć informatycznych oraz podstawy fazowy model pomiaru i oceny efektywności. Następnie charakteryzowane są metody tradycyjne (finansowe) badania i oceny efektywności IT, wyróżniając metody statyczne i dynamiczne, oraz ich wady i zalety. W ostatniej części rozdziału prezentowane są metody zorientowane na badanie inwestycji innowacyjnych – TCO, metoda informatycznej karty wyników ITSC oraz metoda dynamiki informacji (IE) – oraz ich wady i zalety dla badania efektywności przedsięwzięć informatycznych. Wydaje się, że autor zawarł w tak krótkim tekście wszystko, co na ten temat można było napisać.

Ostatni z rozdziałów nosi tytuł *Bezpieczeństwo systemów informatycznych*. Poświęcony jest zagrożeniom bezpieczeństwa systemów informatycznych oraz metodom zapobiegania tym zagrożeniom. Konstrukcja rozdziału jest standardowo stosowana w tego typu zagadnieniach: formułowanie zasad bezpieczeństwa, identyfikacja zagrożeń, definiowanie systemu bezpieczeństwa,

specyfikacja metodyk i technik ochrony informacji w systemach informatycznych. Gdzieś po drodze powinno być zapewne umieszczone rozróżnienie pomiędzy technikami zapewnienia bezpieczeństwa, systemami ochrony bezpieczeństwa a polityką bezpieczeństwa i dobrze by było, gdyby wyraźnie opisać je w tekście. Zagrożenia opisano w sposób bardzo syntetyczny i – może to zresztą dobrze – najwięcej miejsca przeznaczając na metody i techniki ochrony informacji. Dzięki temu najważniejsze, wybrane metody zostały przedstawione w dostatecznie szczegółowy sposób.

Pracę wieńczy jednostronicowe zakończenie, zawierające zwrócone do przyszłego czytelnika podsumowanie zawartości oraz zapewnienie o kontynuacji modyfikacji publikacji wraz z postępującym rozwojem technologii informacyjnych.

Jak pisano wcześniej, skoordynowanie pozycji, zwłaszcza dydaktycznej, pisanej przez dwanaście osób jest zawsze przedsięwzięciem karkołomnym i narażonym z góry na duże ryzyko. I nie dotyczy to tylko rynku wydawniczego w Polsce. Podobne problemy można dostrzec w najlepszych seriach wydawnictw o charakterze dydaktycznym na całym świecie. Redaktorom tego wydania udało się z tego wyjść prawie obronną ręką. „Prawie” oznacza w tym przypadku głównie jedynie nieco nierówny poziom merytoryczny i stylistyczny poszczególnych rozdziałów, co się zawsze może zdarzyć. Niemniej należą się im gratulacje z powodu stworzenia najnowszego w tym momencie podręcznika do nauczania o problemach związanych z informatyzacją obiektu gospodarczego.

Recenzowana książka jest bardzo ciekawym i nowocześnie napisanym oraz skonstruowanym podręcznikiem z zakresu informatyki ekonomicznej. Na pewno stanie się istotną pomocą dydaktyczną na wykładach i ćwiczeniach dla studentów na wydziałach, gdzie w programie występują przedmioty związane z informatyką gospodarczą. Ponadto może się stać cenną pozycją dydaktyczną dla szerokiego grona odbiorców nie tylko akademickich, ale także wywodzących się z kręgów praktyki gospodarczej.

Korczak, J., Dyczkowski, M. i Łukasik-Makowska, B. (red.). (w druku). *Informatyka ekonomiczna. Część II. Informatyzacja obiektu gospodarczego*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.